

Forventning og oppfyllelse

AV SVEN OPPEGAARD

Dette er en vesentlig avhandling som med god penn fører leseren langs Karl Ludvig Reichelts tenkning og arbeid frem til 1925. Avhandlingen leses med spesiell interesse i år, i det Buddhistmisjonen som bekjent har hatt sitt arbeidsprogram oppe til grundig gjennomtenkning i hovedkomiteén, med bl.a. navndring og ny formålsparagraf som resultat.

Riisagers arbeid er, som undertitlen viser, både biografisk, missiologisk og misjons-historisk. Disposisjonsmessig er disse sidene i en viss grad adskilt, men boken er skrevet på en slik måte at det prinsipielle og det historiske hele tiden sees sammen. Dette er av stor verdi. Det fritar leseren fra å måtte kjempe med anstrengte sondringer, og gjør at avhandlingens stil harmonerer med stoffets natur.

Riisager følger Karl Ludvig Reichelt helt fra hans barndomshjem i Barbu i Telemark med dets gudsfrykt og nøysomhet. Han beretter om hjemstedets storslåtte natur, om samtalene med sin elskede lærerinne Arbertine Kvilekval, og om det tidlige misjonskall som snart konsentrerte seg om Kina. Med stadig henvisning til samtidige kilder fortelles det om lærerskole, vekkelse i Øst-Telemark hvor Reichelt var en ledende figur, om misjonsskole og Reichelts utreise som NMS's første misjonær til Kina i 1903. Reichelts personlighet og teologi blir viet bred gjennomgåelse, og Buddhistmisjonens utvikling følges frem til desember 1925 da Reichelt må skilles fra det selskap «som han elskede og ville fortsatte med at elske.» Reichelt så de dypeste idealer i den høyere buddhisme og taoisme oppfylt i Kristus. NMS på sin side så en fare i at kristendommen derved bare ble et «tårn» på disse religioner.

Ved å gjennomgå grundig et omfattende materiale, hvorav en god del utrykte brev og skrivelser fra NMS's arkiv, viser Riisager hvordan de enkelte begivenheter i Reichelts liv og virke hadde sin særskilte bakgrunn. Stundom gir fremstillingen et nesten for naturlig og selvfølgelig inntrykk av utviklingen. Skildringen får et deterministisk anstrøk. Det kan virke som om buddhistmisjonens skjebne egentlig var avgjort ved Reichelts bakgrunn i «den telemarkske vekkelse med dens sterkt subjektivt pragede opplevelses-kristendom».

Ved flere anledninger føler en at avhandlingen er skrevet i sterk motvilje mot Reichelts teologiske (eg. missiologiske) holdning. Dette gjelder ikke minst gjennomgåelsen av åpenbaringsbegrepet og logos-teologien som uten tvil er avhandlingens svakeste del. Et sentralt punkt i denne gjennomgåelsen er kontrasteringen av «Paulus' og Luthers» soteriologi med Reichelts. Mot «Paulus' og Luthers' frelseslære», forsåvidt utmerket beskrevet som Guds antagelse av synderen på grunnlag av Kristi en gang for alle full-brakte forsoningsdød, stilles Reichelts: Jesus er frelser ved at han eier den religiøse kraft i dens maksimum og kan meddele religiøs kraft til andre og derved hjelpe dem videre fremad i religiøs-etisk utvikling.

Denne gjengivelsen av Reichelt sier, på tross av den nesten ironiserende tone, noe som er vesentlig for Reichelt. Det er bare det at denne oppstilling av Paulus og Luther på den ene side og Reichelt på den andre ikke gir noen egentlig kontrast. Den detaljerte og korrekte beskrivelse av paulinsk-luthersk soteriologi får ikke egentlig noen kritisk funksjon overfor Reichelts anliggende. Den blir nærmest selv en karikatur – et bilde på manglende kommunikasjon.

Det er i denne sammenheng en nettopp savner hos Riisager en reflektert innlevelse i hva Reichelt *ville*. At Reichelt kanskje, i en viss forstand, var «meget mer hjertets enn tankens mann», slik det siteres av Emil Birkeli, forhindrer ikke at han var en meget bevisst misjonær. En skulle gjerne sett at Reichelts missiologiske program var blitt vurdert mer i sammenheng med *fortolkningsproblemet* i den kristne forkynnelse.

Det kan neppe bestrides at Reichelt var noe av en foretaks mann når det gjelder det som i dag er blitt et missiologisk hovedproblem: Hvordan skal det kristne budskap leve blant mennesker i den situasjon de faktisk befinner seg? Hvordan kan kirken bli mest mulig stedege? For Reichelt gjaldt det å forklare evangeliet slik at mennesket kunne ta i mot det, ikke med færrest mulig, men flest mulig av sine forutsetninger. En kan faktisk gå så langt som til å se Reichelts misjonsprogram nettopp som en konsekvent gjennomføring av en forkynnelse basert på frelsens objektive virkelighet i Jesus Kristus. Nettopp når troen er «den af Helligånden virkede modtagelse av Guds tilgivelse i Kristus, . . . en gave der udefra skænkes mennesket», kan misjonæren møte det hedenske menneske i åpenhet for mulige tilknytningspunkter. Og det kan ikke være noen tvil om at bevisstheten om troens og frelsens objektive grunn alltid er tilstede hos Reichelt. I forhandlingene med NMS er det heller aldri Reichelts personlige rettroenhet det er spørsmål om.

Men når dette er sagt, må det også sies at Reichelt *gikk* betenkelig langt i sitt opplegg med å etablere en særskilt kirke blant buddhister. Faren for synkretisme var utvilsomt tilstede. Om ikke annet, så fordi det var så lett å *misoppfatte* Reichelts tilpasning til mange buddhistiske former. Og dette faktum gjør at en kan forstå, slik Riisager viser, de vanskeligheter NMS fikk med dette misjonsprosjektet, ikke minst i lys av den spente teologiske situasjon i Norge.

«Forventning og Opfyldelse» er en verdifull skildring ikke minst fordi den er skrevet av en danske som står fritt i forhold til vårt norske kirkelige landskap. Og avhandlingens rikholdige materiale gjør den til et verk som nok vil bli atskillig nyttet av forskere og andre med interesse for emnet.

Forventning og Opfyldelse. Studier i Karl Ludvig Reichelts liv og missionsforståelse indtil 1925 – med særlig henblik på budd-

histmissionens udskillelse fra Det norske Missionselskab. Av Filip Riisager. Teologiske Studier I, Forlaget Aros, Århus 1973. D.kr. 60,00.